

TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU VỀ QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG PHONG TRÀO CỦA ĐỘI THIẾU NIÊN TIỀN PHONG HỒ CHÍ MINH Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ

Nguyễn Công Phúc Khánh
Trường THCS Trần Văn Ơn
Email: phuckhanh@thcstvohcm.edu.vn

Tóm tắt: Hoạt động phong trào của Đội Thiếu Niên Tiền Phong Hồ Chí Minh ở trường trung học cơ sở đóng vai trò quan trọng để hình thành và phát triển phẩm chất và năng lực học sinh. Việc quản lý hoạt động phong trào Đội hiệu quả, khoa học là yêu cầu cấp thiết để triển khai phù hợp, thu hút sự tham gia của học sinh. Bài viết tổng quan hệ thống hóa các nghiên cứu trong và ngoài nước về quản lý hoạt động phong trào Đội, làm rõ thành tựu, hạn chế và khoảng trống nghiên cứu cần được tiếp tục phân tích, khai thác.

Từ khóa: Quản lý, Đội Thiếu Niên Tiền Phong Hồ Chí Minh, trung học cơ sở, phẩm chất và năng lực người học.

LITERATURE REVIEW ON THE MANAGEMENT OF MOVEMENT ACTIVITIES OF THE HO CHI MINH YOUNG PIONEER ORGANIZATION IN SECONDARY SCHOOL

Abstract: Movement activities of the Ho Chi Minh Young Pioneer Organization in secondary school play a pivotal role in shaping and developing students' qualities and competencies. The effective and scientific management of these movement activities is an urgent requirement to ensure appropriate implementation and foster student participation. This review paper systematizes domestic and international research on managing Young Pioneer movement activities, highlighting achievements, limitations, and research gaps that warrant further investigation and exploration.

Keyword: Management, Ho Chi Minh Young Pioneer Organization (Hypo), secondary school, students' qualities and competencies.

Nhận bài: 25/08/2026

Phản biện: 25/09/2026

Duyệt đăng: 28/09/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Công tác Đội Thiếu Niên Tiền Phong Hồ Chí Minh đóng vai trò quan trọng trong hệ thống giáo dục, đặc biệt ở bậc trung học cơ sở. Trong đó hoạt động phong trào của Đội còn góp phần hình thành tư tưởng đạo đức, phát triển nhân cách, rèn luyện kỹ năng sống và khơi dậy tinh thần yêu nước cho học sinh. Trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, các hoạt động phong trào Đội còn gắn kết với nội dung yêu cầu cần đạt của Hoạt động Trải nghiệm – Hướng nghiệp.

Để các hoạt động phong trào Đội phát huy tốt các giá trị giáo dục, tránh mang tính hình thức. Công tác quản lý cần phải thực hiện một cách khoa học và quy chuẩn. Việc tổng quan các cơ sở lý luận, các nghiên cứu về quản lý hoạt động phong trào của Đội Thiếu Niên Tiền Phong Hồ Chí Minh ở trường trung học cơ sở là cần thiết nhằm cung cấp cơ sở lý luận và thực tiễn cho các nghiên cứu tiếp theo, đồng thời hỗ trợ tốt công tác quản lý trường học.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Một số nghiên cứu về quản lý hoạt động phong trào của Đội Thiếu Niên Tiền Phong Hồ Chí Minh ở trường trung học cơ sở

Denault và Poulin (2016) đã chỉ ra, các hoạt động có tổ chức thúc đẩy phát triển tính tích cực của thanh thiếu niên. Hoạt động có tổ chức tạo môi trường thực hành kỹ năng thực hành xã hội, và phát triển bản sắc. Định hướng nghiên cứu chuyển từ việc chỉ đo “có tham gia hay không” sang phân tích chất lượng, bối cảnh và quá trình tham gia.

Zarrett, Sorensen và Cook (2021) thanh thiếu niên tham gia hoạt động có tổ chức nhiều khả năng thể hiện hành vi công dân, gắn kết cộng đồng và trách nhiệm xã hội cao hơn. Nghiên cứu đã mở rộng phạm vi từ phát triển toàn diện sang phẩm chất công dân, trách nhiệm cộng đồng và hành vi xã hội tích cực.

Heath và Thornock (2022) đánh giá mối liên hệ dài hạn giữa tham gia hoạt động có tổ chức ở tuổi thiếu niên và kết quả việc làm sau này. Kinh nghiệm tham gia hoạt động có tổ chức liên quan đến khả năng có việc làm cao hơn khi trưởng thành. Gợi ý rằng kỹ năng mềm, mạng lưới quan hệ và kinh nghiệm lãnh đạo từ phong trào có giá trị lâu dài.

Mahoney, Weissberg và cộng sự (2024) làm sáng tỏ con đường hình thành vốn xã hội (social

capital) thông qua hoạt động có tổ chức. Hoạt động có tổ chức phát triển vốn xã hội thông qua quan hệ với người lớn có năng lực, kết nối bạn bè, cơ hội đảm nhận vai trò và tham gia cộng đồng. Cung cấp cơ chế giải thích vì sao phong trào có thể cải thiện động cơ học tập, việc làm và tham gia công dân.

Tại hệ thống giáo dục Việt Nam, hoạt động phong trào tại bậc học trung học cơ sở chủ yếu do tổ chức Đội Thiếu Niên Tiền Phong Hồ Chí Minh triển khai cho học sinh. Theo tác giả Văn Đăng Khoa (2025) quản lý hoạt động Đội trong trường trung học cơ sở “là quá trình tác động có mục đích, có kế hoạch của chủ thể quản lý đối với hoạt động của tổ chức Đội, nhằm thực hiện các mục tiêu giáo dục đề ra cho học sinh thông qua các hoạt động của Đội” (tr.442). Tác giả đã hệ thống hóa khung lý thuyết về quản lý hoạt động Đội, xác định rõ vai trò của chủ thể quản lý gồm lãnh đạo nhà trường, Chi đoàn giáo viên và Tổng phụ trách Đội. Nghiên cứu này kế thừa và phát triển từ các công trình trước đó của Lê Thị Bích Hồng (2019) và Nguyễn Văn Tình (2022), những tác giả đã khẳng định vai trò của hoạt động Đội trong giáo dục đạo đức, nhân cách và kỹ năng sống cho học sinh theo tinh thần Nghị quyết 29-NQ/TW. Các tác giả đều thống nhất rằng quản lý hoạt động Đội là quá trình tác động có mục đích, có kế hoạch nhằm thực hiện các mục tiêu giáo dục toàn diện thông qua các hoạt động của tổ chức Đội trong đó có hoạt động phong trào Đội.

Tổng quan nghiên cứu cho thấy hoạt động phong trào Đội góp phần quan trọng vào phát triển phẩm chất và năng lực học sinh; hình thành vốn xã hội từ đó cải thiện động cơ học tập, hình thành phẩm chất người công dân. Vì vậy, quản lý hoạt động phong trào Đội tại trường trung học cơ sở cần đảm bảo tính hệ thống, khoa học, gắn mục tiêu giáo dục phù hợp với cách thức tổ chức, và cơ chế kiểm tra, giám sát phù hợp. Tuy nhiên, còn nhiều hạn chế trong các nghiên cứu hiện nay ở một số khía cạnh: chất lượng mối quan hệ giữa học sinh và chủ thể tổ chức hoạt động phong trào (giáo viên chủ nhiệm, Tổng phụ trách Đội); trải nghiệm của học sinh thụ động, khi mà các nghiên cứu tập trung vào các học sinh tham gia tích cực; sự khác biệt giới tính, loại trường và hoàn cảnh gia đình; vai trò của công nghệ và hoạt động phong trào trực tuyến. Đây chính là những khoảng trống

nghiên cứu cần tiếp tục được thực hiện để nâng cao hiệu quả quản lý hoạt động phong trào Đội trong bối cảnh mới.

2.2. Một số nghiên cứu về nội dung hoạt động phong trào Đội

Các hoạt động phong trào Đội Thiếu Niên Tiền Phong Hồ Chí Minh ở bậc trung học cơ sở thường tập trung và các nội dung sau:

Phong trào Kế hoạch nhỏ: Thực hiện lời Bác dạy, với ý nghĩa Tuổi nhỏ làm việc nhỏ, tùy theo sức của mình. Ra đời năm 1958, phong trào từng góp vốn xây dựng Nhà máy Nhựa Thiếu niên Tiền phong và nhiều công trình măng non ý nghĩa khác. Hoạt động phong trào này giáo dục học sinh biết quý trọng từng vật dụng nhỏ (giấy vụn hay phế liệu có thể tái chế). Giáo dục tinh thần tiết kiệm, yêu lao động và gây quỹ giúp đỡ các bạn học sinh nghèo, có hoàn cảnh khó khăn vượt khó.

Phong trào Trần Quốc Toản: Ra đời từ năm 1948, động viên thiếu nhi chăm sóc gia đình thương binh, liệt sĩ, người có công với cách mạng và làm công tác đền ơn đáp nghĩa. Phát huy truyền thống “Tương thân tương ái”, “Uống nước nhớ nguồn” của dân tộc. Hoạt động này hướng đến gắn kết cộng đồng và trách nhiệm xã hội của học sinh.

Phong trào Nghìn việc tốt: Được nhà giáo Nguyễn Đức Thìn khởi xướng vào ngày 24/3/1963 tại Bắc Ninh, phong trào hướng đến việc thực hiện tốt “5 điều Bác Hồ dạy”. Cụ thể hóa những lời dạy của Bác thành hành động thiết thực trong học tập, lao động và sinh hoạt hằng ngày của học sinh. Xây dựng nét đẹp văn hóa: Góp phần nhân lên cái tốt, đẩy lùi cái xấu, xây dựng nếp sống văn minh, thân thiện từ trong trường học ra ngoài xã hội.

Phong trào văn nghệ - thể dục thể thao: Đây là hoạt động phổ biến tại trường trung học cơ sở được thực hiện thông qua tổ chức Đội. Hướng đến tổ chức các ngày lễ lớn, các cuộc thi của ngành giáo dục, các hội thi đấu thể thao cấp Tỉnh và cấp Quốc gia. Các hoạt động là môi trường nuôi dưỡng đam mê năng khiếu, giáo dục truyền thống cho học sinh.

Hội thi Nghi thức Đội: Đây là hội thi lớn và có ý nghĩa của tổ chức Đội, giúp đội viên, học sinh rèn luyện nề nếp và kỷ luật; nâng cao tác phong đội viên, gắn kết tinh thần tập thể. Giúp đội viên thực hiện chuẩn xác các động tác đội hình, đội ngũ, khẩu lệnh và nghi lễ, từ đó hình thành thói quen chấp hành nghiêm kỷ luật và nội quy tổ chức.

Hội thi Chỉ huy Đội giỏi: Mang ý nghĩa thiết thực trong việc rèn luyện kỹ năng, bản lĩnh và tinh thần kỷ luật cho Chỉ huy Đội. Tạo môi trường để các “thủ lĩnh trẻ” thể hiện năng lực lãnh đạo, tư duy ứng xử tình huống và sự nhạy bén trước tập thể. Nhiều đồng chí lãnh đạo Đảng và Nhà nước hiện trường thành từ hoạt động này.

Chương trình rèn luyện chuyên hiệu Đội viên: Là một hệ thống các hoạt động giáo dục nhằm giúp các em học sinh rèn luyện đạo đức, trí tuệ, thể chất, kỹ năng và phát triển toàn diện. Chương trình này được chia thành nhiều cấp độ, mỗi cấp độ lại có những chuyên hiệu khác nhau. Cung cấp kiến thức tổng hợp về truyền thống lịch sử, đạo đức, sức khỏe, và kỹ năng xã hội. Trang bị các kỹ năng thực tế như an toàn giao thông, bơi lội, cắm trại, tin học và tác phong kỷ luật tập thể. Bồi dưỡng những đội viên ưu tú, có bản lĩnh và ý thức trách nhiệm để sẵn sàng kết nạp vào Đoàn Thanh Niên Cộng sản Hồ Chí Minh.

2.3. Một số nghiên cứu về phương pháp hoạt động phong trào Đội

Đề phong trào Đội trong trường trung học cơ sở phát huy tối đa giá trị giáo dục, tránh mang tính hình thức, việc lựa chọn phương pháp tổ chức giữ vai trò then chốt. Quyết định mức độ tham gia, tính chủ động và hiệu quả mang lại trong giáo dục học sinh.

Phương pháp tuyên truyền, vận động: Giáo dục thông qua các buổi nói chuyện, sinh hoạt chuyên đề, sinh hoạt truyền thống; thông qua các tấm gương người tốt việc tốt, hoạt động đối thoại và lắng nghe tiếng nói Đội viên. Phương pháp này giúp hình thành nhận thức, niềm tin, giá trị và động cơ hành động cho học sinh. Phù hợp với các nội dung kỉ niệm các ngày lễ lớn; giáo dục tư tưởng đạo đức; và lắng nghe nguyện vọng của học sinh.

Phương pháp trò chơi giáo dục: Học sinh thực hiện các nhiệm vụ thực tiễn thông qua các trò chơi hoặc giải quyết vấn đề (giải mật thư, thực hiện nhiệm vụ đội nhóm,...) Các hoạt động này giúp phát triển năng lực hợp tác, sáng tạo và giải quyết vấn đề của học sinh. Giúp người tham gia hứng thú và phát triển các phẩm chất và năng lực kỉ vọng.

Phương pháp thi đua, khen thưởng và nhân rộng gương điển hình: Tổ chức thi đua thường xuyên hoặc theo đợt chuyên đề; biểu dương và

nhân rộng các gương điển hình người tốt việc tốt. Đây là phương pháp hiệu quả trong việc tạo động lực, hình thành thói quen tích cực, cạnh tranh lành mạnh và lan tỏa các giá trị tốt đẹp.

Phương pháp tự quản, tự rèn luyện và đảm nhận vai trò: Học sinh tham gia Ban chỉ huy Chi Đội/ Liên Đội; hoặc chủ nhiệm các câu lạc bộ đội nhóm sẽ giúp các em rèn tính tự chủ, trách nhiệm. Hình thành kỹ năng lãnh đạo và năng lực tổ chức cho học sinh thông qua các công việc được phân công hoặc giao nhiệm vụ.

2.4. Một số nghiên cứu về hình thức hoạt động phong trào Đội

Hình thức triển khai các hoạt động phong trào Đội trong trường trung học cơ sở vô cùng đa dạng. Mỗi hình thức tổ chức có một thế mạnh đặc trưng, tùy theo quy mô phong trào, mục tiêu giáo dục hoặc kết quả cần hướng đến. Các hoạt động triển khai phong trào Đội hiện nay có thể chia thành các hình thức sau:

Hình thức sinh hoạt tập thể theo chủ đề: Thể hiện qua các buổi sinh hoạt Chi Đội theo chủ đề tại lớp. Hình thức tổ chức này thực hiện cho quy mô nhỏ, dễ thực hiện, và tổ chức linh hoạt theo các chủ đề, chủ điểm. Dễ giúp cho học sinh bày tỏ ý kiến, tăng tính gắn kết tập thể, học sinh có thể rèn kỹ năng diễn đạt và trình bày chính kiến thông qua các buổi sinh hoạt.

Hình thức câu lạc bộ và sinh hoạt đội nhóm theo sở thích: Đây là hình thức giúp phát triển cá thể hóa học sinh theo sở thích, theo năng khiếu bản thân. Thể hiện qua các câu lạc bộ văn nghệ, trồng kèn, phát thanh măng non, thể thao,... Giúp phát triển sở thích, năng khiếu, năng lực chuyên môn và kỹ năng xã hội.

Hình thức thiện nguyện và phục vụ cộng đồng: Các hoạt động thiện nguyện và hoạt động vì cộng đồng là hình thức mang nét đặc trưng cho công tác Đoàn Đội. Tạo môi trường giáo dục lòng yêu nước, lòng nhân ái, và hình thành trách nhiệm xã hội, vì cộng đồng. Thể hiện qua các hoạt động bảo vệ môi trường (ngày thứ bảy xanh), đền ơn đáp nghĩa, quyền góp sách giáo khoa,...

Hình thức hội thi, cuộc thi: Hoạt động này dùng cho tổ chức ở quy mô lớn, thu hút sự tham gia của học sinh với số lượng lớn, và có sự tham gia phối hợp từ nhiều bên trong nhà trường. Các hội thi, cuộc thi gắn với các hoạt động đặc trưng của công tác Đội như: Hội thi Nghi thức Đội; Hội thi Chỉ

huy Đội giỏi; Hội thi văn nghệ chào mừng các ngày lễ lớn; Hội thi Khoa học kỹ thuật,... Thông qua hội thi, cuộc thi học sinh được thể hiện năng lực, rèn luyện bản lĩnh và tạo môi trường cạnh tranh lành mạnh giữa cá nhân hoặc các tập thể lớp.

III. KẾT LUẬN

Tổng quan nghiên cứu cho thấy, các công trình nghiên cứu Quốc tế cho thấy bằng chứng ủng hộ mạnh mẽ mối liên hệ tích cực giữa hoạt động phong trào và phát triển khả năng học thuật, kỹ năng xã hội, phát triển cảm xúc và thể chất và hình thành tinh thần công dân. Các công trình nghiên cứu tại Việt Nam đã xây dựng được hệ thống cơ sở lý luận tương đối hoàn chỉnh về quản lý hoạt động Đội Thiếu Niên Tiền Phong Hồ Chí Minh trong trường trung học cơ sở, đồng thời cung cấp nhiều bằng chứng thực tiễn về thực trạng và giải pháp tại các địa phương khác nhau. Tuy nhiên, phần lớn nghiên cứu vẫn mang tính cục bộ theo địa phương, thiếu các nghiên cứu quy mô lớn ở

cấp quốc gia và các nghiên cứu định lượng sử dụng phương pháp luận chặt chẽ. Ngoài ra, trong bối cảnh chuyển đổi số giáo dục và tác động mạnh mẽ của công nghệ, mạng xã hội đến học sinh, cần có thêm các nghiên cứu về mô hình quản lý hoạt động Đội thích ứng với kỷ nguyên số, cũng như đánh giá hiệu quả của các giải pháp đã đề xuất thông qua nghiên cứu thực nghiệm có đối chứng.

Để hoạt động phong trào Đội có thể hướng đến phát huy tốt vai trò giáo dục và tránh mang tính hình thức khi triển khai cần thực hiện đồng bộ các yếu tố: nội dung tổ chức, phương pháp tổ chức và hình thức tổ chức. Một nội dung phong trào mang ý nghĩa giáo dục, kết hợp phương pháp triển khai phù hợp và hình thức tổ chức thu hút được nhiều học sinh tham gia cùng cách thức quản lý khoa học, chặt chẽ là mấu chốt để hoạt động phong trào Đội trở thành môi trường giúp học sinh trung học cơ sở phát huy phẩm chất và năng lực bản thân.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Ban Chấp hành Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh. (2020). Điều lệ Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh.
- Ban Chấp hành Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh. (2022). Điều lệ Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh.
- Nguyễn Văn Tình. (2022). Công tác Đội trong trường học và vấn đề nâng cao hiệu quả giáo dục đạo đức cho học sinh. *Tạp chí Khoa học Xã hội Việt Nam*, 10(230), 55-61.
- Lê Thị Bích Hồng. (2019). Quản lý công tác Đội trong trường học phổ thông. *Tạp chí Khoa học Giáo dục*, 167(2), 45-52.
- Văn Đăng Khoa. (2025). Một số vấn đề lý luận về quản lý hoạt động Đội Thiếu Niên Tiền Phong Hồ Chí Minh trong trường tiểu học và trung học cơ sở. *Tạp chí Tâm lý - Giáo dục*, 31(10), 421-424.
- Denault, A., & Poulin, F. (2016). What adolescents experience in organized activities: Profiles of individual and social experiences. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 42, 40-48.
- Zarrett, N., Liu, Y., Vandell, D. L., & Simpkins, S. D. (2021). The role of organized activities in supporting youth moral and civic character development: A review of the literature. *Adolescent Research Review*, 6(2), 199-227.
- Heath, R. D., & Thornock, B. H. (2022). A latent class analysis of adolescents' social support: Contextual alignment, unrelated information, and the importance of out-of-school time. *Research in Human Development*, 19(1-2), 41-60.